Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus
Giltig från: 2026-11-12
Innehållsansvar: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska
Giltig till: 2028-11-11
Godkänd av: Jenny Nilsson (jenni4), Chefläkare

Vårdhygien – Verksamhetens ansvar för städning och rengöring

Regionalgemensam vårdhygienisk riktlinje

Rekommendation för hälso- och sjukvård i Västra Götalandsregionen.
Framtagen i samarbete mellan vårdhygienenheter i Västra Götaland.

Förändringar sedan föregående version

Ersätter tidigare version daterad 2025-08-20.

Redaktionella förändringar och förtydliganden. De tidigare tillhörande checklistorna har ersatts av arbetsbeskrivningar för patientnära städning och slutstädning.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version 1

Bakgrund och syfte 2

Avgränsning 3

Utförande 3

Relaterad information 6

Arbetsgrupp 6

Bilaga 1. Definitioner till denna riktlinje 7

Bakgrund och syfte

Syftet är att tydliggöra linjechefens ansvar för städning och rengöring i vårdlokaler för att säkerställa att alla områden städas och rengörs med rätt omfattning och kvalitet. En väl fungerande städning och rengöring bidrar till att minska mängden mikroorganismer i vårdmiljön och därmed förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner.

Riktlinjen avser i första hand ansvars- och gränsdragningsfrågor rörande städning och rengöring i vårdens lokaler. För att förebygga smittspridning och vårdrelaterad infektion via miljö och gemensam utrustning är, utöver städning och rengöring, basala hygienrutiner inklusive punktdesinfektion en viktig del. Omfattning av städning och rengöring behöver även ta hänsyn till vårdhygieniska riskfaktorer i den egna verksamheten, exempelvis vårdtid, omfattande vårdbehov, mottagliga patienter eller bristande kognitiv förmåga.

Att vårdlokaler upplevs rena bidrar även till allmänt positivt helhetsintryck och medverkar till god vård- och arbetsmiljö. Fullgod städning minskar dessutom slitage på lokaler och inventarier.

För information se, Fastighet, stöd och service, Styrdokument, Intern service, under rubrik ”Rena lokaler” samt Vårdhandbokens avsnitt om Städning och rengöring.

Avgränsning

Regionala styrande dokument och avtal för uppdrag och ansvarsfördelning mellan verksamhet och lokalvårdsorganisation är endast tillgängliga inom regionala förvaltningar. Hälso- och sjukvårdsverksamhet utanför regionala förvaltningar behöver därför säkerställa att avtal med lokalvårds-/städorganisation innehåller en tydlig uppdragsbeskrivning samt att gränsdragningen mellan lokalvårdens och verksamhetens ansvar för städning och rengöring är dokumenterad, oavsett om uppgifterna utförs av vård- eller servicepersonal.

Utförande

Vårdverksamhet ansvarar för städning och rengöring av ytor och utrustning närmast patient samt slutstäd med mera oavsett om utförare är vårdpersonal eller servicepersonal inom vårdnära service (VNS).

Vårdverksamhetens ansvar

Vårdverksamhetens linjechef ansvarar för att se över gränsdragningar för att säkerställa att samtliga relevanta ytor blir städade och rengjorda, antingen av lokalvårdsorganisation eller av vårdverksamhet.

För stöd se, Rutin för gränsdragning mellan lokalvårdsuppdrag med tillhörande leveransbeskrivningar. När patientnära städ och slutstäd köps som VNS-tjänst, är det ytor i leveransbeskrivningar som ingår. Komplettera arbetsbeskrivning för områden (ytor och utrustning) som inte ingår i leveransbeskrivning. Hänsyn behöver tas till tillverkarens anvisning avseende medel och metod.

Exempel på område verksamheten ansvarar för:

- Patientnära städ
  - Använd Arbetsbeskrivning och checklista för vårdpersonal - patientnära dagligt städ.
  - Komplettera arbetsbeskrivning/checklista med verksamhetsspecifika område (ytor och utrustning) som inte omfattas av arbetsbeskrivningen eller kritiska ytor som behöver desinfekteras.
  - Bedöm kontinuerligt behov av utökad daglig patientnära städning, t.ex. utökad frekvens eller fler ytor, beroende på omfattning av riskfaktorer hos patient.
- Slutstäd
  - Använd Arbetsbeskrivning för vårdpersonal - slutstädning vårdrum.

  - Komplettera arbetsbeskrivning med verksamhetsspecifika område (ytor och utrustning) som inte omfattas av arbetsbeskrivningen.
  - Verksamhet ansvarar för att kommunicera planerat slutstäd till lokal-vårdsorganisation, så att det så långt som möjligt samordnas med regelmässigt städ för att uppnå mål med rengjord och desinfekterad vårdplats för nästa patient.

- Dagvårdsverksamhet och mottagning
  - Identifiera vilka områden (ytor och utrustning) som ska rengöras regelbundet och med vilken frekvens. Bedöm behov av kompletterande desinfektion av kritiska ytor.
  - Identifiera vilka områden som ska rengöras och desinfekteras mellan patienter.
  - För dagvårdsverksamhet, bedöm utifrån verksamhet behov av slutstäd enligt Arbetsbeskrivning för vårdpersonal - slutstädning vårdrum.
  - Upprätta lokal rutin/checklista med hänsyn till tillverkarens anvisning avseende medel och metod. För stöd angående område som kan ingå se, Vårdhandbokens avsnitt, Städning och rengöring.

- Vårdnära lokaler (t.ex. desinfektionsrum, förråd)
  - Identifiera vilka områden (ytor och utrustning) som ska rengöras alt. rengöras och desinfekteras regelbundet och med vilken frekvens.
  - Upprätta lokal rutin/checklista med hänsyn till tillverkarens anvisning avseende medel och metod.
  - För förråd, se SIV, avsnitt Rekommenderad städfrekvens utifrån typ av förråd.
  - För avdelningskök, se Riktlinje för regiongemensamt egenkontroll-program för hantering av livsmedel och måltider

- Utrustning som delas mellan patienter
  - Identifiera vad som ska rengöras och desinfekteras alternativt tvättas regelbundet resp. mellan varje patient.
  - Upprätta lokal rutin/checklista med hänsyn till tillverkarens anvisning avseende medel och metod.

- Verksamhet ansvarar för att säkerställa att personal har kunskap om hur städning och rengöring i vårdmiljö utförs. Se, Vårdhandbokens avsnitt, Städning och rengöring.
- Personal som upptäcker kroppsvätskor och föroreningar ansvarar för att punktdesinfektion och/eller punktstädning utförs omedelbart.

Lokalvårdens ansvar

Regelmässig städning och periodiskt underhåll/storstäd utförs av lokalvårdsorganisationen genom centralt avtal. För mer information avseende vad som ingår i olika lokalvårdsuppdrag, se Rutin för gränsdragning mellan lokalvårdsuppdrag, Rutin för gränsdragning och ansvarsfördelning inom lokalvård, Rutin för regelmässig städning samt Rutin för periodiskt underhåll, storstädning.

Kommunikation

- Verksamhet ansvarar för att informera lokalvårds-/servicepersonal om särskilda omständigheter t.ex. skyddsutrustning ska användas på vårdrum eller om städning ska utföras med desinfektionsmedel/annat medel enligt specifik rutin.
- Vid behov av dialog kring lokalvårdstjänster och eller vårdnära service (VNS) kontaktas i första hand aktuell enhetschef för lokalvård/VNS. För kontaktuppgifter se Lokalvård kundtjänst - VGR serviceportal
- Bedöm tillsammans med lokalvårdsorganisation om frekvens avseende regelmässigt städ behöver justeras utifrån bl.a. verksamhet och patientflöde. Se Rutin för frekvenser för rengöring per lokaltyp.

Metod och städutrustning

- Definiera vilken städutrustning och vilka medel som ska finnas tillgängligt på varje vårdenhet för exempelvis patientnära städ, slutstäd och akutstäd som utförs av vårdpersonal.
    - För utrustning, se Sammanställning av produktkataloger för avtalet Städredskap.pdf under rubrikerna *Skaft och moppstativ* samt *Engångsdukar*.
- Vid patientnära daglig städning och rengöring samt regelbunden rengöring på mottagning etc. använd engångsduk fuktad med brukslösning av rengöringsmedel och vatten. Bedöm behov av ev. komplettering med ytdesinfektionsmedel innehållande tensid på kritiska ytor.
- Slutstädning sker alltid i två steg. Rengör först alla ingående områden, använd engångsduk fuktad med brukslösning av rengöringsmedel och vatten. Komplettera med ytdesinfektionsmedel innehållande tensid på kritiska ytor.

Uppföljning

Linjechef ansvarar för uppföljning och utvärdering tillsammans med serviceorganisation. Avsteg t.ex. uppenbara brister i rengöring/städning, som kan

innebära patientsäkerhetsrisk, rapporteras i MedControl PRO eller befintligt avvikelse-/riskhanteringssystem.

Ansvar

Linjechef ansvarar för att denna riktlinje, med tillhörande arbetsbeskrivningar, eventuella lokala rutiner/checklistor samt aktuellt avsnitt i Vårdhandboken är känt och följs av alla medarbetare.

Relaterad information

Styrande och Stödjande dokument, Intern service, Rena lokaler med tillhörande styrande dokument, Fastighet, stöd och service.

Arbetsbeskrivningar för vårdpersonal:

- Arbetsbeskrivning och checklista för vårdpersonal – Patientnära dagligt städ
- Arbetsbeskrivning för vårdpersonal - Slutstäd vårdrum
- Städning och rengöring. Vårdhandboken
- Städning i vårdlokaler (SIV) Vårdhygieniska rekommendationer för städ-, service-, vård- och omsorgspersonal. Svensk Förening för Vårdhygien 2020 09 18

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer

Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning. 15 kap (AFS 2023:11). Stockholm: Arbetsmiljöverket

Risker i arbetsmiljön, Avdelning VI: Smitta (AFS 2023:10). Stockholm: Arbetsmiljöverket

Arbetsgrupp

Fanny Björk, hygiensjuksköterska, Vårdhygien NU-sjukvården
Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus
Kerstin Möller, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU
Nina Lundgren, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU
Therese Mård, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Skaraborgs sjukhus

Granskare

Jon Edman Wallér, Specialistläkare, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus
Patrik Gidmo, Processledare & Tjänsteägare, Intern service, Fastighet, stöd och servic

Bilaga 1. Definitioner till denna riktlinje.

Akutstädning	Städåtgärd som inte kan uppskjutas till nästa regelmässiga städtillfälle utan måste utföras omedelbart
Desinfektion	Process med kemiska medel som minskar antal mikroorganismer till en nivå som inte innebär risk för överföring av smitta
Förorening	Ansamling av material på fel plats eller i stor mängd
Kritiska ytor	Ytor med smittorisk - patientnära ytor, utrustning som delas eller andra ytor som används eller vidrörs frekvent och kan innebära risk för smittspridning. Benämns ibland som tagställen
Kroppsvätskor	T.ex. blod, urin, avföring och sekret
Lokalvård	Innefattar regelmässig städning och andra lokalvårdsuppdrag som utförs av lokalvårds-/servicepersonal.
Patientnära dagligt städ	Daglig/regelbunden rengöring av kritiska ytor i patientzon
Patientnära ytor	Inredning och utrustning i patientzon, t.ex. säng/brits, sängbord, lampa
Periodiskt under-håll, storstäd	Grundlig rengöring av lokaler inklusive svårtillgängliga ytor som resulterar i städ-mässigt väl underhållna, fläckfria lokaler. Benämns även storstäd
Punktdesinfektion	Spill av smittsamt material och/eller kroppsvätskor, torkas upp direkt, rengörs och desinfekteras med ytdesinfektionsmedel innehållande tensid
Punktstädning	Spill av t.ex. mat eller kaffe torkas upp direkt med vatten och eventuellt rengöringsmedel
Regelmässig städning	Rengöring av ytor som inte räknas som patientnära t.ex. golv, allmänna ytor, hygienutrymme, toalett. Utförs av serviceorganisation genom centralt avtal, i VGR med Fastigheter, stöd och service
Rengöring	Metod där ytor mekaniskt bearbetas för att ta bort smuts, damm och andra orenheter så att ytorna blir estetiskt och synligt rena. Med rätt rengöring bevaras ytskiktet och antalet mikroorganismer minskas.
Riskfaktorer för smittspridning/VRI	Exempel på patientrelaterade riskfaktorer är kräkning, diarré, eksem, omläggningskrävande vätskande och/eller kroniska sår
Servicepersonal	Personal anställd av serviceorganisation som enligt avtal utför definierade tjänster (VNS) inom verksamheten, exempelvis patientnära städning och slutstäd
Slutstäd	Städning i samband med att patient byter vårdplats, skrivs ut eller avslutar isolering. Inkluderar bland annat patientnära ytor t.ex. säng och sängbord samt hygienrum på enkelrum.
Storstäd	Se periodiskt underhåll
Städning	Rengöring, materialvård, avlägsnande av material, avfall m.m.
Vårdpersonal	Personal anställd på vårdenhet som utför patientnära och/eller vårdnära städning/rengöring, t.ex. vårdbiträde, undersköterska eller sjuksköterska
Ytdesinfektion	Medel avsett för desinfektion/smittrening av ytor i lokaler, på medicinteknisk utrustning och inredning m.m.
Vårdnära lokaler	Vårdlokaler i nära anslutning till vårdverksamhet utan att patienter vistas där, t.ex. kök, läkemedelsförråd

Vårdnära service (VNS) lokalvård	VNS lokalvård innebär att patientnära uppgifter, där man ej behöver vård-kompetens, utförs av lokalvårds-/servicepersonal tex slutstäd och städning av patientnära ytor

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-182

Version: 10.0

Giltig från: 2026-11-12

Giltig till: 2028-11-11